

vulvam matris, sed clausum matris uterum penetrando prodiit in lucem; ideoque hac lege non tenebatur; licet sponte sua illi se subjecerit eamque servaverit. Ita Cyrillus Jerosol. Hom. de Occursu Domini, Hormisdas papa epist. I, cap. 5: quibus accedunt Marius, Tirinus et alii.

Sunt interim aliqui, qui cum Jansenio sustinent, substantiam hujus præcepti simpliciter esse de offendendis primogenitis matrum, quocumque demum modo, sive naturali, sive miraculoso nati fuerint: quia totum mysterium latet in eo, quod essent primogeniti; ut patet ex γ . 15, ubi Deus pro ratione illius præcepti addit: *Nam cum induratus esset Pharaon, et nollet eos dimittere, occidit Dominus omne primogenitum in terra Ægypti, a primogenito hominis usque ad primogenitum jumentorum, etc.*

Interim ad hoc commode responderi potest, quod ob eandem istorum primogenitorum non petat sibi Deus omne primogenitum, sed illud tantum quod lex exprimit. Sic, ut ait A Lapide, licet in Ægypto etiam feminae cæse sint, Deus tamen ab Hebræis solos exigit masculos primo natos, ut dignior sexus Deo dicaretur.

Petes quomodo γ . 17 dicatur, quod Deus non duxerit Israelitas per Philisthæam causa vitandorum bellorum, cum et per viam deserti eis pugnandum fuerit contra Amalec; ut patet infra cap. XVII.

R. Quia illud prælium fuit unico duntaxat certamine post 40 dies ab exitu ex Ægypto initum, et non tam Hebræorum armis, quam Dei singulari ope confectum est: si autem transissent Hebræi per Philistinos, statim et assidue eis pugnandum fuisset cum inimicis bellicosissimis; tales enim erant Philisthæi. Adde quod bellum cum Amalec exsurrexit multis desertis jam peragratis; ut proinde tunc reditus in Ægyptum fuerit difficilior.

QUESTIO II. — AN RETINENDA SIT LECTIO NOSTRA, UBI γ . 18 DICITUR: *Et armati ascenderunt filii Israel de terra Ægypti.*

Resp. Affirmative contra Calvinum, hic injuste carpentem (uti et in aliis locis sæpe solet) Vulgatam nostram.

Prob. Ea lectio retinenda est, quam non tantum tota Ecclesia catholica, sed et ipsimet rabbini et tota Judæorum synagoga tanquam veram et genuinam admittunt; atqui ut talem admittunt lectionem Vulgatæ nostræ; ergo, etc.

Prob. min. ex S. Hieron. qui epist. 125 ad Damasum Q. 2 agens de translatione hujus versus, ita scribit: *Aquità, qui non contentiosius, ut quidam putant, sed studiosius verbum interpretatur ad verbum, in eo loco ubi Septuaginta posuerunt; QUINTA AUTEM GENERATIONE ASCENDERUNT FILII ISRAEL DE TERRA ÆGYPTI, ita transtulit: ET ARMATI ASCENDERUNT FILII ISRAEL DE TERRA ÆGYPTI.* Et deinde nonnullis circa translationem LXX interiectis, tandem concludit:

Aquilam vero, ut in cæteris, et in hoc maxime loco proprie transtulisse, omnis Judæa conclamat, et synagogarum consonant universa subsellia, quod videlicet idem sermo, et eisdem litteris scriptus, diversas apud eos et voces et intelligentias habeat. Ergo lectionem Vulgatæ nostræ tanquam veram et genuinam admittit tota Judæorum synagoga, eamque omnibus aliis præfert S. Hieronymus.

Obj. I. Pro armati hebraice est *Chamuscim*, id est *quini et quini*. Ergo non potest verti: *armati*, sed cum Calvino verti debet: *dispositi*, ita ut tantum significetur modus et numerus in quolibet ordine proficiscentium, non autem quod sic dispositi arma gestarent.

R. Neg. conseq.; nam cum quini incedant in acie armati milites, hinc *Chamuscim* hic idem est quod *armati*, per metalepsim Hebræis usitatam; siquidem illud verbum hebraicum *Chamuscim*, aliquando pro voce latina *armati* sumi, patet ex consonantia aliorum locorum Scripturæ, ubi aliter accipi non potest; ut Josue I, 14, et ibidem cap. IV, 12, ubi textus latinus habet: *Filii quoque Ruben, et Gad et dimidia tribus Manasse, armati præcedebant fratres suos filios Israel sicut eis præceperat Moyses*; in hebræo loco *armati* ponitur *Chamuscim*, seu *quini*. Male igitur propter illud verbum hebraicum Calvinus reprehendit Vulgatam nostram; et quidem adversus omnium fere Hebræorum consensum: quod ultimum ipsemet fateri non veretur.

Obj. II. Loco *armati* LXX posuerunt *quinta generatione*; ut constat ex præcit. verbis S. Hieron., et conformiter ad LXX omnes fere antiqui patres legunt, ut ait Jansenius: ergo pro *Chamuscim* Vulgata nostra non videtur recte ponere *armati*.

R. Neg. conseq., nam idem verbum hebraicum, imo et aliquando eadem sententia seu sermo, et eisdem litteris scriptus, non raro habet diversas significaciones seu intelligentias; ut liquet ex eis, quæ dicta sunt in cap. XLVII Gen. Q. II, et ex S. Hieron. loco supra cit. qui et ibidem, ut id confirmet, exempli causa unum tale verbum ponit. *Pastores et amatores*, ait, *eisdem litteris scribuntur*, AIN, JOD, MEM: *sed pastores ROM, amatores leguntur REIM.* Diversitas autem illa oritur ex eo, quod verba hebraica sine punctis posita, sæpe sint ambigua, sicque punctis appositis, juxta diversam punctationem, diversa ex eodem verbo oriatur significatio. Cum igitur sine punctis scripserit Moyses, nihil prohibet dicere Spiritum S. ambigua voce hoc loco indicasse tria; scilicet 1. Quod quini et quini incederent Hebræi de Ægypto, idque in sensu litterali proprio, et simul in sensu litterali figurati per metalepsim, quod armati incederent, cum tali ordinè armis stipati milites soleant incedere. 2. Etiam in sensu litterali proprio eodem verbo indicatur, quod armati incederent Hebræi, si loco *Chamuscim* legatur *Chalutsim*, id est armati vel succincti lumbos. 3. Retinendo α *Chamuscim*, etiam in sensu litterali significatur, quod egressi sint *quinta* subintelligendo scilicet *generatione*, et ideo LXX loco

armati recte quoque posuerunt *quinta generatione*; et conformiter ad illos ita legerunt antiqui Patres. Quocirca S. P. Aug. Q. 50 in Exod. liberum relinquit id intelligere vel de quinto centenari inchoato, *Et ideo quinta progenie*, inquit, *quia post quadringentos et triginta annos*, scilicet a promissione Abrahamo facta computandos, ut monstratum est cap. XV Gen. Q. II: vel etiam id intelligi potest de generationibus hominum, scilicet *ab ipso Jacob, qui intravit in Ægyptum, usque ad Moysen, qui cum populo egressus est. Jacob enim primus, secundus Levi, tertius Caath, quartus Anram, quintus Moyses invenitur.* Ita ibidem S. Pater.

Etiam in tribu Juda, ut notat S. Hieron. supra cit., reperiuntur quinque generationes ab ingressu in Ægyptum; nam per Phares, Hesron, Aram, Aminadab descendendo, quintus est Nahasson, dux tribus Judæ in deserto.

Obj. III. Hebræi in ingressu ex Ægypto nulla videntur potuisse sibi arma comparare: nam Ægyptii, qui ipsos hucusque durissime afflixerant, certo etiam arma ab ipsis abstulerant. Ergo non potest retineri lectio Vulgatæ nostræ.

R. Neg. ant.; nam esto lorice caruerit; aliis tamen armis instrui non erat ita difficile hominibus jam per multos dies ad egressum suspirantibus; præsertim circa finem ultimi anni, quando Ægyptii maximis plagis affligebantur a Deo. Præterea unde patet aut liquet, quod Ægyptii arma ab Hebræis abstulerint? Id enim nullibi insinuat Scriptura, nec ex ullo capite probari posse videtur.

Inst. Cap. seq. dicitur, quod Hebræi videntes Pharaonem appropinquantem cum exercitu suo, timuerint valde; atqui non habuissent rationem timendi si armati fuissent; ergo, etc.

R. Neg. min., quia licet armati essent, tamen hactenus minime in bello versati erant: et præterea apparatus curruum, equitum, etc., illis fortior apparerat, quam cui soli pedites possent resistere.

Obj. IV. Josephus, lib. II Antiq., cap. 6 et 7 negat Hebræos arma habuisse dum exiverunt Ægypto, sed ea demum illos accepisse asserit, quando æstus et ventus, post demersum Pharaonem cum exercitu suo, arma Ægyptiorum in litus expulit. Idem asserit Philo.

R. Auctoritatem Josephi et Philonis, utpote hac in parte Scripturæ contrariam, nullius esse momenti, adeoque nec admittendam.

P. 1, an columna nubis et ignis, in qua γ . 21 Dominus præcedebat Hebræos ad ostendendam viam, fuerit duplex, an vero unica.

R. Communior sententia tenet, eam fuisse unicam entitate seu in substantia, sed diversam officio; idque videtur colligi ex cap. XIV, 19 et 20, ubi de columna nubis et ignis dicitur, eam simul administrasse officium nubis tenebræ versus Ægyptios, lucis versus Hebræos, idque tota nocte. Rursus id quoque erui videtur ex γ . 24 max cit. cap. ubi eadem vocatur, *columna nubis et ignis*, per quam respiciens Dominus super castra Ægyptiorum, interfecit

exercitum eorum. Itaque eadem columna de die apparebat ut nubes, et de nocte ut ignis, quia nempe tunc ei splendor quasi ignis indebatur; unde et Num. IX, 15, de eadem dicitur: *Erat quasi species ignis.* Hoc est, non erat aliud quam lux et splendor mirificus noctu columnæ inditus, qui tota castra illuminabat instar lunæ vel solis: unde et *sol* vocatur Sap. XVIII, item *ardens*, id est flammea, non a calore, sed a colore.

P. 2, quandiu hæc columna adfuerit Hebræis.

R. Totis 40 annis in deserto, usque ad mortem Moysis, cum nempe in proximo essent ut Jordanem trajicerent; nam tunc defecisse columnam, vel ex eo patet, quod in traiectione Jordanis jubeantur Hebræi non jam amplius columnam, viæ ducem aspiceret et sequi, sed arcam a sacerdotibus bajulatam eminus præeuntem: cum aliquin longe facilius fuisset columnam ducem intueri et sequi quam arcam. Ita Abulensis, Serarius, etc. Hauserunt illi hanc opinionem suam ex S. P. Aug. Q. 3 in Josue. *De longe jussum est arcam præcedere, ut posset a populo videri...; ex hoc autem facto intelligendum est, quod columna illa nubis quæ solebat movendis castris signum dare et iter ostendere, jam recesserat, nec eis apparebat.*

CAPUT XIV.

Rex Pharaon cum exercitu suo insequitur Israellem: sed angelus in columna nubis medium sese interpomii Hebræos inter et Ægyptios; Moyses virga dividit mare Rubrum, quod sicco vestigio transeunt Hebræi: Pharaon autem cum universo equitatu et curribus suis aquis involvitur.

QUESTIO PRIMA. — DE DIVISIONE ET TRANSITU MARIS RUBRI.

Postquam Israelitæ profecti essent de Socoth, et in tertia mansione castrametati essent in Etham in extremis finibus solitudinis, ut dicitur cap. præced., γ . 20, hoc cap., γ . 2, Moyses ex mandato Dei eis præcepit, ut reversi castrametarentur e regione Phihabiroth, quæ est inter Magdalum et mare Rubrum contra Beelsephon. Itaque postquam ibidem in quarta mansione castrametati essent, levantes oculos viderunt Pharaonem cum ingenti exercitu ad se appropinquantem, et timuerunt valde, ut dicitur hic γ . 10: Moyses vero id videns, eos animavit dicens γ . 13: *Nolite timere, stato et videte magnalia Domini quæ facturus est hodie.* Ipse enim *pugnabit pro vobis, et vos tacebitis*; γ . 14. Id est, vos quiescetis otiose et jucunde, hanc Dei pro vobis pugnam et prælium spectando.

γ . 15: *Dixitque Dominus ad Moysen: Quid clamas ad me? Non est reprehensio, sed blanda consolatio, et ad spem futuri miraculi, nempe transitus maris Rubri, excitatio; quasi dicat, Non opus est ut amplius clames, quia suscepti orationem tuam.*

Deus igitur magnalia et mirabilia sua ostensurus in transitu maris Rubri, dixit ad Moysen γ . 16: *Tu autem eleva virgam tuam, et extende manum tuam super mare, et divide illud.* In quæ verba S. P. Aug.: *Hæc,*

circulo facto, in idem litus et desertum redierunt. R. Neg. conseq., quia desertum Etham, cum sit vastissimum, extendit se tam cis quam ultra mare Rubrum, ejusque angustias in se complectitur, per quas scilicet filii Israel transiverunt. Non mirum igitur, quod tam post, quam ante transitum, inventi sint in eodem deserto, licet non in eadem deserti parte. Quod autem jam dictum desertum tam vastum sit, ut non tantum ad litus ægyptiacum, sed etiam ad oppositum litus arabicum se extendat.

Prob. I. Quia ex præcit. textu Num. constat, quod Israelitæ, postquam transivissent illud desertum, castrametati sint in Mara; ergo extendit se usque Mara, nam si eo usque se non extenderet, post iter trium dierum per Etham confectum, in Mara non venissent, quandoquidem adhuc alia loca ipsis perambulanda restarent. Jam autem certum est, quod Mara (habito respectu ad terram Ægypti) non eis sed ultra mare Rubrum sita sit; ergo desertum Etham non tantum eis, id est ad litus ægyptiacum, sed etiam ultra, seu ad oppositum litus arabicum se extendit.

Prob. II. Desertum istud, quod Num. XXXIII vocatur *Etham*, hic cap. XV appellatur *Sur*: dicitur enim *ŷ. 22: Tulit autem Moyses Israel de mari Rubro, et egressi sunt in desertum Sur: ambulaveruntque tribus diebus per solitudinem, et non inveniebant aquam.*

Unde etiam et S. Hieron. epist. 427, mansione 5, idem desertum appellat *Sur* et *Etham*: *Egressis inquit, de mari Rubro, occurrit eremus Sur, quæ et solitudo Etham dicitur.* Atqui desertum *Sur* situm est prope litus arabicum; ergo, etc.

Prob. min., nedum ex omnibus chartis geographicis, quæ *Sur* ex parte littoris arabici ponunt, sed etiam ex ipsa Scriptura, quæ solitudinem *Sur* non dicit esse sitam in extremitate Ægypti, sed prope litus arabicum, seu e regione aut ex adverso Ægypti. Etenim Gen. XXV, 48, de Ismaele dicitur: *Habitavit ab Hevila usque Sur, quæ respicit Ægyptum.*

Et I Reg. XV, 7, legitur: *Percussit Saul Amalec ab Hevila, donec venias ad Sur, quæ est e regione Ægypti.* Certum igitur videtur, quod præfatum desertum adeo vastum sit, ut etiam ad litus arabicum se extendat, imo quod major ejus pars in extremitate Arabiæ Petrææ sita sit; nam situm videtur Scriptura designare a majori vel principali parte. Itaque ex jam dictis

Collige in nostra sententia quoque verissimum esse, quod Israelitæ post transitum maris Rubri ambulaverint per desertum Etham seu *Sur*, ac consequenter quod præmemoratum argumentum (in quo maxime se fundat opinio opposita) nobis nullatenus obsit. Quinimo quod plus est, si res bene inspicatur, ex præcit. loco Num. XXXIII collato cum *ŷ. 22*, cap. XV hujus libri, videtur optimum posse formari argumentum pro nobis, hoc scilicet modo: Israelitæ post transitum maris Rubri venerunt in desertum Etham, quod et *Sur* appellatur; atqui, ut probatum est ex c. XXV Gen. et cap. XV lib. I. Reg., desertum *Sur* situm est prope litus arabicum; ergo Israelitæ in mari Rubro non fecerunt semicirculum, sed recta via ex

littore ægyptiaco pervenerunt ad litus arabicum.

Inst. Quamvis in nostra sententia verificari posse videatur, quod Israelitæ post transitum maris Rubri venerint in desertum Etham, tamen verificari nequit, quod tribus diebus per illud desertum ambulaverint, antequam venerint in Mara: siquidem Mara a mari Rubro, juxta chartas Adrichomii, vix distat tribus leucis.

R. Neg. assumpt.; nam juxta easdem chartas Alus a Sin etiam tantum distat tribus circiter leucis; et tamen certum est, quod ad minus impenderint duos dies, antequam ex Sin venerint in Alus. Si igitur tantum temporis impenderint, ut ex Sin venirent in Alus, quid implicat, quominus post transitum maris tribus diebus ambulaverint per desertum Etham, antequam venerint in Mara, præsertim cum undique quærerent aquam, et nunquam procederent nisi ad motum columnæ nubis?

Obj. III. Quando Israelitæ exiverunt e mari Rubro, viderunt Ægyptiorum cadavera circa litus, in quo ipsi stabant, ejecta, ut dicitur hoc cap. *ŷ. 31*: atqui Ægyptii non tam profunde ingressi fuerant mare, ut in adversum litus ejiere possent; ergo, etc.

R. Neg. min.; nam, ut hic dicitur *ŷ. 23*, *Persequentes Ægyptii ingressi sunt post eos, et omnis equitatus Pharaonis, currus ejus et equites, per medium maris.* Quidni ergo dicamus, quod priusquam Dominus interficeret partem exercitus eorum et subverteret rotas currum, jam inde transivissent per medium? Reinde, ut dicitur *ŷ. 27*, *fugientibus Ægyptiis occurrerunt aquæ.* Fugere autem non est tenere eandem viam, quam tenuit hostis qui fugitur, sed est tenere viam oppositam. Constat igitur, quod Ægyptii, volentes fugere Hebræos, regressi sint per eandem viam, per quam eos insecuti erant, et consequenter quod mare valde profunde ingressi fuerint.

Dicendum ergo videtur, quod ubi exercitus Pharaonis jam esset in medio maris alveo, niterenturque milites ulterius persequi Hebræos, Dominus interfecerit partem exercitus Ægyptiorum, ac rotas currum subverterit: tumque ipsi dixerunt hic *ŷ. 23*: *Fugimus Israellem, Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* Putabant ergo sibi tunc adhuc patere viam fuge, nimirum eandem per quam eo venerant, quia nempe aquæ, quæ utrimque ut muri stabant, nondum jungebantur. Sed in eo decepti sunt, siquidem postquam, *ŷ. 27*, Moyses ex mandato Dei extendisset manum super mare, *reversum est primo diluculo ad priorem locum: fugientibusque Ægyptiis occurrerunt aquæ, et involvit eos Dominus in mediis fluctibus.* Hæ autem aquæ, utpote Ægyptiis occurrentes, facile potuerunt cadavera eorum in litus arabicum ejiere; et sic non mirum est, quod Hebræi, postquam exiverunt mari, cadavera Ægyptiorum in littore viderint.

Addit insuper A Lapidem, dubium non esse, quin angelus sive per se, sive per ventum, sive per aquas maris cadavera Ægyptiorum impulerit in litus adversum, in quo erant Hebræi, idque ad majorem Hebræorum exultationem et consolationem; utque ipsi hostibus spolia detrudere, iisque se ditare possent.

Obj. IV. Verisimile non apparet, tantillo tempore (scilicet quatuor aut quinque horarum) potuisse Hebræos cum armentis, mulieribus et parvulis tantum spatium conficere, ut ab uno maris littore ad aliud pervenerint: nam mare rubrum communi topographorum attestazione 25 leucarum trajectum habet.

R. Neg. assumpt.; quia etsi tanta sit ejus latitudo in medio, in ipsa tamen extremitate, seu lingua maris, ubi Hebræi transiverunt, non est nisi sex milliarium horariorum; ut tradit Adrichomius in descriptione deserti Pharan. Itaque cum Hebræi statim a media nocte verisimiliter mare ingredi cœperint, et sub auroram in litus adversum penetrarint, angelo eos roborante ac incitante; necnon Deo viros præbente ad accelerandum, una noctis parte spatium sex leucarum conficere eis non fuit impossibile. Adde quod hoc argumentum etiam solvi debeat ab oppositæ sententiæ patronis; nam via semicircularis, quam ipsi statuunt, juxta chartas geographicas ad minus est tam longa, quam illa recta, quam nos statuimus ab uno littore ad aliud. Quinimo, cum in ipsorum sententia via semicircularis in latitudine ad summum complecti possit spatium 2 circiter leucarum, unice contra eam jam memoratum argumentum objici posse videtur; nullatenus vero contra nostram, quandoquidem juxta hanc via poterit esse latissima.

Obj. V. In exercitu Pharaonis, qui Hebræos insecutus est per mare Rubrum, juxta Josephum lib. II. *Antiq.* cap. VI, fuerunt ducenta millia peditum scutatorum, et quinquaginta millia equitum. Et apud Eusebium lib. IX de *Præparatione* cap. XXVIII leguntur fuisse decies centena millia. Atqui impossibile videtur, ut tantus hominum numerus insecutus sit Hebræos usque ad medium maris, quandoquidem spatium illud nimis exiguum sit, ut tam copiosam populi multitudinem complectatur; ergo, etc.

R. Neg. min. nam, cum secundum supra dicta, via maris potuerit esse, imo et verisimiliter fuerit latissima, nihil obest, quominus adeo copiosus Ægyptiorum numerus usque ad medium maris et Hebræos insecutus fuerit, necnon occurrentibus et revertentibus aquis, usque ad unum quoque submersus fuerit. Unde hoc argumentum rursus ad summum potest urgeri contra oppositam sententiam, in qua cum via quoad longitudinem, juxta chartas geographicas, vix major possit, et quoad latitudinem multo minor statui debeat, quam in nostra, non adeo facile concipi posse videtur, quomodo tantus Ægyptiorum numerus, usque ad unum, Hebræos per mare insequi, et occurrentibus ac revertentibus aquis submergi potuerit.

CAPUT XV.

Hebræi, præcinate Moysse, canunt epinicium Deo, ejus magnificentiam et potentiam celebrantes ob tam felicem maris transitum, et hostilis exercitus submersionem; idem facit Maria cum feminis. Israelitæ veniunt in Mara, ubi Moyses amaras aquas vertit in dulces. Inde pergunt in Elim.

S. S. XXVI.

QUÆSTIO PRIMA. — DE CARMINE, QUOD PRO PARTA VICTORIA CECINIT MOYSES CUM FILIIS ISRAEL.

Hebræi stupentes (ait Philo lib. I de vita Moysis) quod prodigiosam insperatamque victoriam nacti essent sine sanguine, et videntes hostem momento temporis deletum, duos choros, alterum virorum, mulierum alterum, statuerunt in littore, cecineruntque Deo hymnos gratulatorios, præcinate carmen viris Moysse, sorore vero hujus mulieribus. Itaque

ŷ. 1: Tunc cecinit Moyses et filii Israel carmen hoc Domino. Philo arbitratur viros et feminas e diverso stantes alternos versus cecinisse: Jansenius vero ex *ŷ. 20* et *21* eruit, quod Moyses et viri cecinerint hic totum hymnum seorsim a feminis, et postea feminae seorsim a viris: idcirco enim dicitur Maria egressa, quasi secedens a viris, et post eam omnes mulieres.

Et dixerunt: Cantemus Domino, id est ad laudem Domini. In hebræo habetur *cantabo*; nam Moyses hoc canticum (quod versibus hexametris conscriptum asserit Josephus) Spiritu S. suggerente composuit nomine suo et suorum. *Gloriose enim magnificatus est, id est magnum se ostendit, dum equum et ascensorem (Pharaonem cum universo equitatu suo) dejecit in mare.*

ŷ. 2: Fortitudo mea (quasi dicat, Non nostræ fortitudini, sed divinæ hæc adscribenda est victoria) *et laus mea Dominus, id est, argumentum et materia laudis meæ.*

ŷ. 7: Misisti iram tuam (id est effectum iræ, scilicet ignem, fulmina et tempestates) *quæ devoravit eos sicut stipulam; dum videlicet, ut dicitur cap. præced.* *ŷ. 24*, respiciens Dominus interfecit exercitum, id est, per synecdochen, partem exercitus; nam alia pars hæc cœlesti suorum strage territa, dum fugam parat, ab aquis recurrentibus absorpta est.

ŷ. 10: Flavit spiritus tuus. Quamvis plerique hic intelligant potentiam ultionis divinæ, aut ventum validum, qui, respiciente angelo per nubem super castra Ægyptiorum, cum fulmine et tempestate simul erupit; non incongrue tamen S. Ambros. lib. III. de Spiritu S. cap. 2, S. Basilius in cap. 8 Isaïæ intelligunt Spiritum S. quemadmodum et *ŷ. 8*, ubi dicitur: *Et in spiritu furoris tui congregatæ sunt aquæ.* Atque hæc est pariter expositio S. P. Aug. Q. 55 in Exod. ubi dicit: *Meminerimus autem spiritum Dei non solum ad beneficia, verum etiam ad vindictam commemorari... unde significatur propter diversas operationes et effectus Spiritus Dei dissimiliter appellari, cum sit unus atque idem ille duntaxat, qui etiam Spiritus sanctus in unitate Trinitatis accipitur.*

ŷ. 12: Extendisti manum tuam, et devoravit eos terra. Juxta S. P. Aug. Q. 154 in Exod., terra pro aqua nimirum est posita, tota quippe pars ista extrema vel infima mundi (scilicet globus terraqueus) terræ nomine censetur. Ita interpretes communiter alveum maris hic intelligunt; quamvis Vatablus Ægyptios terræ hiatus absorptos velit.

ŷ. 13: Dux fuisti in misericordia tua populo... et portasti eum in fortitudine tua ad habitaculum sanctum

(Treize.)